

Vyznání Frannie Langtonové

SARA COLLINSOVÁ

Host

Přeložila Alžběta Franková

*Vyznání
Frannie
Langtonové*

SARA COLLINSOVÁ

BRNO 2020

The Confessions of Frannie Langton

Copyright © 2019 by Sara Collins

Cover picture © Jeff Cottenden

Cover design © Robin Bilardello

Translation © Alžběta Franková, 2020

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2020

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0478-7 (PDF)

ISBN 978-80-275-0479-4 (ePUB)

ISBN 978-80-275-0480-0 (MobiPocket)

Iainovi

A na památku Melanie, Susan a Joy

Vlastní minulost je pro ně stejně neznámá jako jejich budoucnost. Jsou to pouhé stroje, které je potřeba natáhnout, když je chcete rozhýbat.

CHARLEVOIX

Tíhy a bolesti života nás zbaví jediné slovo: to slovo je láska.

SOFOKLES

Soudní dvůr
Old Bailey
Londýn

7. DUBNA 1826

Nikdy bych Madame neudělala to, z čeho mě obviňují. Milovala jsem ji. Přesto mě ale chtějí odsoudit k smrti a požadují po mně přiznání. Jenže jak se můžu přiznat k něčemu, co jsem přece snad nemohla spáchat?

KAPITOLA I.

Mé soudní přelíčení začíná tak, jak začal i můj život: zmatkem plným ostrých loktů, strkání, plivanců. Z cely mě vedou do soudní síně, kolem míst pro veřejnost, dolů po schodech a podél stolu obsypaného advokáty a koncipienty. Míjím rozvodněnou řeku tváří, jejich sílící mumlání se mísí s šepotem právníků. Zlovolně hlučí a bzučí jako roj včel ve křoví. Hlavy se po mně otáčejí. Oči bodají jako špejle.

Sklopím hlavu, zadívám se na svoje boty a sevru ruce v pěst, aby se přestaly třást. Přišel snad celý Londýn — vraždu by si město nikdy nenechalo ujít. Všichni na stejné vlně očekávání, opojeni „senzací vyvolanou oněmi přestrašnými vraždami“. Tak vše popisují v *Morning Chronicle*, kde se na té senzaci napásli jako kobylky. Raději nečtu, co se o mně v novinách píše, jejich slova jsou totiž jako zvláštní zrcadlo, v němž jsem jednou zahlédla svůj odraz. Stálo na trhu kousek od bulváru Strand, natáhlo si mě jako na skřípec a přidalo mi ještě jednu hlavu, až jsem se skoro nepoznala. Pokud o vás někdy psali v nějakém plátku, určitě mi rozumíte.

Ve věznici Newgate ale mají škodolibé žalářníky, kteří vám ty senzacechtivé články milerádi přečtou nahlas, a vám nezbude než poslouchat.

Všimnou si, že jsem se zastavila, strčí do mě oběma rukama a já se navzdory horku v síni otřesu a seškobrtám ze schodů.

Vrahounko! Zvolání se mi přilepí na paty. *Vrahounko!* Jsem pro ně „vrahounská mulatka“.

Abych žalářníkům stačila a nepřerazila se, musím popobíhat. Když mě zasunou do lavice obžalovaných, vyšplhá se mi strach až do krku. Advokáti ve svých truchlivých talárech vzhlednou, netečně jako dobytek. I tihle staří pardálové, kteří už všechno viděli a zažili, se chtějí na vrahounskou mulatku podívat na vlastní oči. Zírá na mě i tlustý, umaštěný soudce, změkklý obličej bez

výrazu jako stará brambora. Nakonec se zamračí a pokývne na písáře se zplihlými vlasy, aby přečetl obžalobu.

FRANCES LANGTONOVÁ, známá rovněž jako Ebenová Fran nebo Tmavá Fran, je obviněna z vraždy GEORGE BENHAMA a MARGUERITE BENHAMOVÉ, poddaných Jeho Veličenstva, kteréž dvacátého sedmého dne měsíce ledna léta Páně 1826 chladnokrevně a s úmyslem napadla a ubodala k smrti do žeber a vrchní části hrudníku. Jejich těla objevila EUSTACIA LINUXOVÁ, hospodyně zaměstnaná v jejich domě na Montfort Street v Londýně. Obžalobu povede pan JESSOP.

Místa pro veřejnost zaplnila jak smetánka, tak obyčejný lid a všemožná chátra, hlava na hlavě, tělo na těle — taková podívaná se naskytne leda v soudní síni. Hedvábí a kašmírové šály vedle šátků uvázaných na babku. Vrtí se, na dřevěných lavicích si poposedávají a zapáchají jako zkyslé mléko, jako kus vepřového, které Phibbah jednou zapomněla pod verandou. Takový smrad vám zaráží jazyk až do krku. Sem tam nějaká návštěvnice cucá kandovanou pomerančovou kůru, kterou si s sebou přinesla v kabelce, a čelisti jí úporně pracují jako vesla pohánějící pramici. Takové typy nesnášejí přirozené pachy moc dobře. Dámy. O těch já vím své.

Jessop se palci zahákne za klopý taláru a postaví se. Jeho hlas plyne, jako když voda šplouchá o trup lodi. Tak měkce. Jako kdyby snad s přítomnými tlachal za zvuku ohně ve vlastním krbu. A ono to funguje: jeden po druhém se k němu naklánějí a pozorně mu naslouchají.

„Pánové, sedmadvacátého ledna večer byli manželé Benhamovi ubodáni k smrti. Pan Benham v knihovně, paní Benhamová ve své komnatě. Z obou zločinů je obviněna tato... žena. Obžalovaná se s oběťmi téhož večera nejprve střetla v salonu, kde jim vyhrožovala, že je zavraždí. Jejím výhrůžkám bylo přítomno několik hostů, pozvaných na jeden z pověstných ve-

čírků paní Benhamové. Jejich výpovědi ještě uslyšíte. Vypovídat bude rovněž hospodyně Benhamových, paní Linuxová, která obžalovanou viděla vejít do komnaty jejich paní krátce poté, co se paní odebrala na lože. Hospodyně sama vyšla do patra kolem jedné hodiny ranní a v knihovně objevila tělo pána domu. Krátce nato otevřela dveře ložnice paní Benhamové, objevila její tělo a vedle něj obžalovanou. Ta se nacházela v posteli milostpaní. Spala. Hospodyně ji probudila a všimla si, že jí na rukou i rukávech zasychá krev.

Ani při zatčení, ani později ve vazbě... a vlastně až do dnešního dne obžalovaná o událostech oné noci nepromluvila. Mlčení je útočištěm pro ty, kdo se nemohou jednoduše a upřímně ospravedlnit. Bude-li schopna nabídnout nějaké vysvětlení nyní, vy si je určitě vyslechnete, pánové, o tom nepochybuji. Nemohu se ovšem zbavit dojmu, že okolnosti jako tyto jakékoli uspokojivé vysvětlení zcela vylučují.“

Pevně sevřu zábradlí a moje okovy zařinčí jako klíče. Už ho nemůžu dál poslouchat. Přejedu očima po místnosti a všimnu si meče pověšeného na zdi za soudcem, stříbrného jako měsíční paprsek. Přečtu si slova vytesaná ve zlatě pod ním. *Křivý svědek nezůstane bez trestu, zahyne ten, kdo šíří lži.* Inu, zahyne jednou všichni, ať už lžeme, nebo říkáme pravdu, i když lhářům se v Old Bailey celý ten proces často urychluje. Toho se však nebojím. Moje skutečná noční můra je umřít s vědomím, že jsem ji zabila já.

Zahlédnu vás u stolu mezi ostatními právníky. Zvednete oči a věnujete mi zběžné pokývnutí, které mě přikryje jako deka koňský hřbet. Před vámi jsou jako nádoby na švédském stole vyskládané důkazy svědčící proti mně: Benhamova vázanka a jeho vesta ze zeleného brokátu, hedvábná košilka v barvě levandule, která patřila Madame, a její čelenka do vlasů s labutím pírkem obarveným rovněž na fialovo. Je tam i řeznický nůž, ale ten přece celou tu dobu, kdy jsem byla u Madame v ložnici, ležel ve svém pouzdře v kuchyni u Linuxové.

Vy se však mračíte ještě na něco úplně jiného. Když pochopím, co to je, vnitřnosti mi zkamení. V lékárnické nádobě se krčí tělíčko sevřené jako pěst. Děťátko. Do stolu někdo strčí a dítě se přimáčkne ke sklu, jako když se k oknu přitiskne tvář. Vaše zdvižená obočí mi kladou otázku, na kterou nemohu odpovědět. Nečekala jsem, že ho tu uvidím. To děťátko. Proč ho sem přinesli? Budou se mě na ně ptát?

Roztřesou se mi kolena a znovu mě přepadne hrůza oné noci. Mysl je však sobě příbytkem a nebe z pekla, peklo z nebe stvořit může, jak říká Milton. A jak že to dělá? Vzpomíná a zapomíná. Jedině tak si s námi mysl umí hrát.

Vtom se mi vybaví vzpomínka. Leží v posteli, opírá se o lokty a prsty u nohou pohupuje ve vzduchu. V ruce drží jablko a já se ji marně snažím přimět, aby ho snědla. „Poslouchej! Posloucháš?“ Trhne patou.

*Poutník, jenž dávnou říší cestoval,
vyprávěl: V poušti jen dvě nohy stály,
obrovské torzo. Kousek opodál
se v písku otlučená hlava válí...*

Poslouchám jen na půl ucha, nedokážu tomu totiž stále uvěřit — moje paní se mnou leží v posteli a předčítá mi poezii! Nadto zrovna bedlivě pozoruji to, čemu říkali rovnováha její mysli, jako bych snad hlídala hrnec na plotně. *Není jí nic?* ptám se sama sebe. *Není jí nic?*

„Líbí se ti to?“ otočí se na mě.

„Kdo to napsal?“ zeptám se a vydechnu do jejích vlasů.

„Shelley. Ale Byrona mám radši, ty ne? Takový princ melodramatu.“ Zničehonic se převálí na záda a zavře oči. „Byron je chodícím důkazem, že zatímco mužovu pověst jeho neřesti leda lehce zašpiní, ženinu rovnou zahubí. Ach Frances, Frances, nemyslíš, že by se všem lidem měla předepsat jedna báseň denně? Žádná žena přece nemůže žít jen z románů!“

V tom měla pravdu. Román je jako dlouhý hřejivý doušek, kdežto báseň jako hřeb, co vám proženou hlavou.

Vyprávěla jsem vám to teprve včera, při našem úplně prvním setkání. Ani nevím proč, asi abyste o nás slyšel i něco jiného než jen všechny ty hrůzy, které se říkají teď. Na klepy jste vy právníci choulostiví asi jako majitelé plantáží na řekomyši. Soudní řízení však dokáže člověka zredukovat právě jen na to, co se o něm povídá, a nic víc.

„John Pettigrew,“ představil jste se a podal mi ruku, v níž jste stále držel můj spis. Byl svázaný stužkami a ty vám padaly přes zápěstí. Zamžoural jste na mě zpoza hustého závoje tmavých vlasů a já si všimla, že vás má nejistá budoucnost znervózňuje ještě víc než mě.

Pak jste řekl: „Proboha, hlavně mi dejte něco, cokoli, čím vám můžu zachránit krk.“

Jak bych vám ale mohla dát něco, co sama nemám? Člověk si buď vzpomene, anebo ne — je to stejné jako s dýcháním.

Pověděla jsem vám o té příhodě. Snad abyste pochopil, že mezi mnou a ní byly upřímné city. K čemu mi to ale je? Ať už jsme pro sebe znamenaly s Madame cokoli, muži jako vy by tomu tak jako tak nepřikládali důležitost. Láska vraždu obhájit nemůže — často však slouží jako její vysvětlení.

Ač možná nesplním vaše očekávání, budu vyprávět o lásce, nejen o vraždě. Popravdě od ženy jako já nejspíš nikdo ani nečeká, že by mohla cokoli vyprávět. Určitě si říkáte, že můj příběh bude jen další z těch otrokářských povídaček, okořeněných dávkou utrpení a beznaděje. Kdo by něco takového chtěl číst? Ne, povím vám o svém životě a štěstí, které mě potkalo, ačkoli jsem v ně nikdy nedoufala. Ani by mě nenapadlo, že o něm kdy budu moct vyprávět.

Dostala jsem od vás brk, papíry a pokyn, abych začala od začátku.

Každý kriminálník by vám řekl, že za zločinem se vždycky skrývá dvojí příběh, a v Old Bailey že se dozvíte jedině příběh zločinu, a nikdy příběh obžalovaného.

Ten vám mohu povědět jen já sama.

Ráj
Jamajka

1812—1825

KAPITOLA II.

Ještě než mě Langton odvezl z Ráje do Londýna a dal mě panu Georgi Benhamovi, ještě než jsem se stala služebnou jeho ženy, říkali mi Frannie Langtonová. Odjet do Londýna jsem se nerozhodla sama, jenže já ve svém životě nerozhodovala téměř o ničem. Závisela jsem na Langtonovi. Těšit jeho znamenalo těšit i sebe. Pokud řekl, že se má něco stát, stalo se to. Jenže tenhle muž pojmenoval vlastní dům Ráj i přes to všechno, co se uvnitř dělo, a dal jména i všemu, co se v domě hýbalo. Opravdu vám o něm musím říkat víc?

Tam, odkud pocházím, dává muž ženě svoje příjmení více způsoby. Buď si ji vezme, anebo ji koupí. Někde se mezi tím nedělá rozdíl a zkrátka se tomu říká věno, všichni ale vědí, že se muž se svou koupí nemusí vždycky oženit.

Nechystám se vyprávět příběh o tom, co všechno mi v Ráji provedli, ani co všechno jsem provedla já. I když sem tam se tomu asi nevyhnu. Vždycky jsem chtěla svůj příběh někomu povědět, přestože vím, že osud jediného člověka je jako kapka deště v moři. Pokud jste ale někdy stál na pobřeží, když zrovna začínalo pršet, sám víte, že voda je dvojího druhu. Mořská voda se v ničem nepodobá oné první studené kapičce, která vám přistane na tváři, ani té další na jazyku a další na zavřených víčkách, kap, kap, kap — a najednou všude kolem vás pleská o hladinu moře déšť.

Není však lehké rozhodnout, kde začít. Můj život zahájily všechny těžkosti, s mým vyprávěním to tak ale být nemusí. Ač je pravda, že nic člověka nepřiměje k upřímnosti tak spolehlivě jako utrpení. Ať už ho podstupuje, nebo sám způsobuje.

V Ráji jsem se narodila a ještě jako malé děvče mě z přístavku pro otroky přestěhovali do panského sídla. Dlouho jsem žila v přesvědčení, že to byla šťastná náhoda, to jsem si však nalhávala, stejně jako se každý lhář pokouší vykreslit realitu lepší, než jaká ve skutečnosti je.

Když někdy v noci nechala Phibbah otevřenými okenicemi pronikat svit svíček, vyplížila jsem se navlhlou trávou kolem řeky, schovala se za cukrovarem a okukovala dům. Žluté světlo se v oknech třepetalo jako vitráž v kostele a v něm se natahoval šedivý, vysoký stín Panibelly, která za nimi přecházela. Představila jsem si, jak se chystá do postele, kde se přitulí k Langtonovi. Všechny bělošky se pohybují, jako když teče sirup. Ne jako ženy z chatrčí, které jsou rychlé jako slepice.

Na dům byla radost pohledět i ráno. Slunce se lesklo jako Langtonovy boty do kostela. Hrdlo se mi vždycky stahovalo nastupujícím vedrem, ač se chvost mlhy ještě nestačil rozplynout. K přední verandě jsem chodila cestičkou mezi trsy trávy. Muži na plantáži zatím čekali na misky s kaší. Zdi vybělené vápnem, veranda široká jako ramena, okenice z kampeškového dřeva, které na přání Panibelly vyrobil Manso, aby se dovnitř nedostal zkažený vzduch. Líbila se mi představa, že je dům stejně nový jako já. Langton se rád vytahoval, že Mansa a najaté kameníky a tesaře přinutil tři roky bez ustání pracovat, aby dům stál rovně jako pravítko.

Na verandě jsem si uhladila hnědou kalikovou sukni a obešla dům dozadu. Až k místu, kde se černá, zabahněná řeka pomalu stáčela na sever, patřilo všechno Langtonovi. Posadila jsem se do jednoho z Panibelliných křesel z kreveňového dřeva, zaposlouchala se do vrzání prken v podlaze, schovala si paže před sluncem, jako to dělají elegantní bělošky, odstrčila se palci u nohou od podlahy a rozhoupala se. Zavřela jsem oči a čekala, až se den dověče k poledni.

Než mě do domu přestěhovali, mohla jsem si tohle všechno dovolit jedině ve svých představách.

Pak jednoho odpoledne dostala Phibbah od Panibelly nakázáno pro mě dojít. Našla mě na spodním poli se třetí bandou, kde jsme s košíčky plnými mrvy hnojili jamky na cukrovou třtinu. Zavedla mě do kuchyně a v kýblu na podlahu mi umyla nohy.

Šátek na vlasy se jí nad očima třepetal jako žlutá můra a žár z roštu mě pleskal do nohou. Dlouhou minutu remcala, jak celé ráno musela nahánět negřata, protože si Panibella chce držet své nepřátele blízko u těla, a o něco kratší minutu mě pak táhla do domu. Zeptala jsem se jí, co ode mě Panibella chce, ona však trucovala a dělala, že neslyší.

Panibella byla ve svém pokoji, který jako ona i vypadal. Oděný do hedvábí a sametu, hladký a na pohled studený jako ještěrka. Tak obrovský, že jsem na jeho prahu ztratila řeč, tak rozlehlý, že jsem měla pocit, jako by mě měl celou spolknout.

Kiii! Tady to nemá konec stejně jak venku, pomyslela jsem si, *akorát nad hlavou máš střechu a světlo se sem dostane leda okny!*

Uprostřed pokoje seděla na stoličce Panibella, ztracená v záplavě vlastních sukní. Spíš než pavouka v pavučině mi však svýma malýma, zářícíma očima připomínala mouchu. Na nízkém stolku před ní stál džbán s kozím mlékem a rozdrobená smažená placka, kterou jako by chtěla krmit ptáky, nebo chytat krysy. Jeden drobek vzala do ruky. Udělala jsem krok vpřed, podlaha zaduněla jako zvon a já leknutím ztuhla na místě. Nato se ona zvedla jako hladina oceánu z černého hedvábí. Musela mě popadnout a do pokoje vtáhnout silou. Vzpomínám si, že přímo za její stoličkou bylo zrcadlo. Tehdy jsem se úplně poprvé viděla pořádně — dusala jsem sama sobě naproti jako divoké zvířátko a tvář mi po povrchu zrcadla poskakovala jako ryba, kterou mi nešlo chytit. Zase jsem se lekla a zastavila, zas se mnou musela šklubnout.

Placka byla vychladlá a mléko zteplalé. Obojí tam muselo ležet už dlouho předtím, než pro mě poslala.

„Tak,“ řekla. „Ty jsi tedy Frances.“

Poklonila jsem se.

„To jméno jsem ti dala já.“

Zarazila jsem se. Nikdy předtím bych si nepomyslela, že by se o mě mohla Panibella zajímat. Poklona mi nevyšla a málem

jsem uklouzla a upadla. Nevěděla jsem, co na to říct, a tak jsem jí poděkovala. Rukou s drobkem, který pořád ještě držela, mi zatřásla před očima. Já si však mezitím už sama urvala kus placky ze stolku do každé ruky, a drobek jsem od ní tedy vzala rovnou do zubů.

Nafoukla tváře a prsty si strčila do pusy, jako by je snad chtěla olíznout do čista. „Ty jsi ale malá divoška.“

Kousla jsem se do jazyka.

„To můj muž rozhodl, že půjdeš bydlet sem do domu, Frances.“

„Ano, milostpani,“ zamumlala jsem a rychle hltala všechno, co jsem si ukořistila, aby mi to snad zase nevzala.

„A pro nás obě platí, že tady naše slovo nemá žádnou váhu.“

„Já tu ráda, milostpani.“

„Dobrá. Asi teď pro tebe budu něco jako matka, vid’?“

Co se na to dalo říct? Svou matku jsem nikdy nepoznala, holá fakta však bila do očí. Panibella byla bílá a vznešená. Nikdo jako ona nikdy v historii naší rozpálené části světa neporodil nikoho jako já. Byla jsem hnědá a hloupá a silná jako kůň, ačkoli jako mulatka jsem měla kůži pořád bledší než ostatní černoši na pozemku. Mně z hlavy trčela nesourodá cuchanice kadeří, kdežto její lehoučké světlé vlasy hravě povlávaly ve vánku. Mým vlasům se vítr obloukem vyhýbal.

Pak prohodila ještě něco — tehdy jsem si řekla, že mluvím o svém životě, a tak jsem tomu nevěnovala příliš pozornosti. Zadívala se přitom z okna. „Už moc dlouho žiju někde, kde hadi nečíhají jenom v trávě, ale i uvnitř v domě.“

A protože řekla, že mi odted' bude dělat matku, dovolila jsem se zeptat: „A jak dlouho tady budu?“

Zrůžověla ve tváři a ruce se jí zatřáslly jako žabí nohy, pohlédla na mě a hned se zas odvrátila, jako bych snad byla slunce a ona by si poškodila oči, kdyby se na mě dívala moc dlouho. Nechápala jsem, co ji to popadlo — byla jsem přece pouhé neurvalé stvoření, které k ní přivedli odkudsi z bažiny a jemuž ona, paní domu, nabízela drobky s příměsí lítosti. Panibella ze mě měla strach.

Její odpověď ale ostře obrátila mou pozornost jiným směrem, jako kdyby do místnosti vletěl sup. „Nakonec jistojistě až moc dlouho.“

KAPITOLA III.

To byl rok 1812. Nikdo mi tehdy neřekl, proč mě do domu přivedli, a já si nad tím mezi nasáváním vůně čisté bavlny a hltáním zbytků z kuchyně hlavu nelámala. Říkali, že je mi něco kolem sedmi let. Můj přesný věk se však nikdo zjistit neobtěžoval. Nikdy jsem neměla narozeniny, stejně jako jsem neměla matku. Když jsem se na ni zeptala Phibbah, řekla mi jen, že moje matka utekla. „I dyž se budeš furt vyptávat, mámu si tím nevyčaruješ,“ dodávala. „Učit se musíš. My se neptáme, my odpovídáme. A dycky říkáme akorát ano.“

Když zavřu oči, vidím Phibbah, jak v přijímací místnosti hadříkem oprašuje lenošku z rákosu a nadzvedává ji, aby pod ní mohla zamést. Vidím křesla z kampeškového dřeva postavená doprostřed místnosti, kam proudil čerstvý vzduch, koberce, jež Panibelle poslala z Bristolu její sestra a které se nám ve vedru stočily do klubíčka, jako kdyby si chtěly odpočinout. Vidím jídelnu a slyším rachocení porcelánových šálků a podnosů a modro-bílé konvice na čaj v kredenci. Slyším Phibbah, jak prská: „*Ga-lang*, mrně, klid se mi z cesty. Tak necháš mi bejt?“

Měla jsem za úkol leštit všechnu mosaz v domě, na stolek se snídání pro Panibellu dávat květiny a z jejího jídla odhánět mouchy. Většinu času jsem se však courala po domě a držela se Phibbah jako zástěra. Při práci si nespokojeně mumlala, jak jí staré kosti chřestí jako kamení v kalabase, že bílou barvu musel vymyslet někdo, kdo nikdy pro nikoho nepral prádlo, že nábytek bělochů tak akorát plodil pořád další nábytek. Její slova mi zněla jako ptačí cvrlikání, vyluzované škvírou mezi zuby. Tam, kde se mně zrovna nedávno prořezaly zbrusu nové, jí čtyři chyběly.

Mně zuby vytrhala ona, a tak jsem se jí zeptala: „Phibbah, kdo je vytrhal tobě?“ Dorážela jsem na ni jako vlny na písečný břeh. Děti mají věčně přes oči pásku a v ruce kladivo. Jsou kruté, protože toho tolik nevědí.

Řekla, že mi do toho nic není. „To si nepamatuješ.“

„Jak to?“

„Ponívač si ještě nebyla na světě. Z té doby si nepamatuje nikdo nic.“

Většinou celé dny jenom nadávala, když však vzácně měla tu správnou náladu, krmila mě oloupanými kukuřičnými zrny přímo z hrnce nebo kousky kukuřičného koláče. Když někdy ráno trhala venku u kuchyně hrachové lusky a poklepala dlaní do hlíny vedle sebe, znamenalo to, že jich tam pro mě u lávoru s vodou pár schovala. Vždycky jsem se připlížila, lusky shrábla a ramenem se přitom otřela o její paži. Ona se ale nikdy neotočila, nikdy se na mě nepodívala.

Hrášky cinkají do cínové misky, Phibbah je cítit popelem a jasanovým dřevem s aloí, které přimíchávala do mýdla. Když jsem někdy vydržela ani nedutat, začala vyprávět. Ale k příběhu se musela pozvolna dopracovat, jako vlna, jež se k vám valí z velké dálky. Nejdřív musela najít svůj vyprávěcí dech, který, jak sama říkala, nebyl stejný jako její dech každodenní.

Nejradši jsem měla povídačky o panském sídle.

„Takle pěknoučkej dům bílej muž postaví kvůlivá jedný jediný věci,“ povídala. „Proč se na udicti napíchaj žízaly? No aby se na ně chytla ryba. Dyž milostpán přijel z Anglie a dodělal si tendle svůj dům, poslal hezky dopis do Bristolu. A my *sabi* — věděli, že stejně jako má přijít noc, přijde i bílá ženská. A ejhle — *bragadap!* — Panibella přicupkala jako perlička na kukuřici.“

A tak dostala Phibbah novou paní k nastudování. Musela ji sledovat stejně pozorně, jako námořník sleduje oblohu. *Červené nebe večer, námořníková radost; červené nebe ráno, námořníková starost.* Panibella přijela v káře tažené mulou, usazená vysoko na sedátku pro vozku a na klíně jí s brinkotem poskakovala čajová konvice s modro-bílým vzorem zdobícím okraj jako hejno ptáků na větvi. Působila nepatříčně, jako bílá rukavička na usychajícím živém plotě. Ze sedátka vytrhala polštářky a udělala z nich malý stolec. Phibbah přitom tři noci nespala, aby je

ušila, brokát protkaný lístky, který rovnou mohl zdobit příjímací místnost. Langton se totiž nechal slyšet, že si má jeho nová žena sedět jako na zpropadeném obláčku, až si ji poveze domů. A Panibella si je pak zpod zadnice vyndá a obloží jimi konvici! Brzo se však měla poučit. Octla se na Jamajce. Tam se všechno dříve nebo později rozbije.

Věř nebo ne, říkávala Phibbah, ještě než Panibella zjistila, že by z Jamajky měla mít strach, jezdila s Langtonem na projíždky. Nosila na ně jezdeckou sukni, která vypadala jako srpek citronu, a slamák s modrým pírkem, a když jí Langton sedící vedle ní ukazoval, co všechno mu na ostrově patří, šedá očka jí zářila vzrušením. Phibbah měla za úkol držet hlídku a otevřít jim přesně ve chvíli, kdy se z projíždky vraceli. Bylo jí jasné, že by si to odsákala, kdyby před nimi dveře zůstaly být jen minutu zavřené. Ona však pokaždé věděla, že už se vracejí, ještě než je vůbec zahlédla. „Ale jak?“ ptala jsem se jí.

„Stejně jako dyž chceš jindy zjistit, kam šel. Podiváš se na pole.“

„Na sklízeče?“

„Mhm. Všicky udělej to samý, když ho ucejtěj.“

„Zvednou hlavy?“

„Cha! Ty mrně!“ Mlaskla rty o zuby a mezerou zazpíval vydechovaný vzduch. „Sklopěj je. Tak se koukej. Dycky jako dyž trávou projede vlna. A z toho samýho směru, vodkuď de vlna, de i náš bakra.“

O Panibellu bylo třeba pečovat jako o růžičku. Měla ty nejbělejší paže, jaké jsem kdy viděla. Celé ráno se starala jenom o to, aby je náhodou nevystavila slunci. A aby toho nebylo málo, pás měla tenký jako zobák vlhovce a ještě si ho ztenčovala korzetem z velrybích kostic, jenž ji obepínal jako žebra. Zadnice se jí nadouvala pod všelijakými honzíky a obručemi, které jí sestra pořídila z dámských katalogů. Panibella prohlašovala, že v koloniích se dá přežít, jen pokud se člověk dost modlí, a vydržet jedině díky čaji. Phibbah tak každé odpoledne servírovala na

zadní verandě čaj a přitom brblala: „Proč zrovna my máme tu jedinou bílou na celý Jamajce, kerá je tak moc na hlavu, že chce pít čaj venku?“

Ven jsme nastražily misky s cukrovou vodou a jedem z kobaltu na chytání much a připravily si vějíř z větve oranžovníku a porcelánovou vaničku s vodní lázní na nohy. Štvalo mě, že na sobě musím mít svoje kalikové šaty, a ne ty z mušelínu (hebké a bílé s krajovým límečkem, kvůli kterým si mě Panibellini hosté vždycky prohlédli od hlavy až k patě). Jenže mušelin byl na obsluhování u stolu, na mytí nohou jsem měla kaliko.

Phibbah se s vějířem postavila za ni. Já jí vyhrnula lem šedé sukně. Prsty u nohou měla roztažené jako vějíř řas. Zadívala jsem se na plantáž. Ve větru se třepotaly cáry pytloviny a mušelínu, sem tam se vynořily mozolnaté ruce, ve vodě namočily hadr a obvázály jím rozpálené čelo. Pod korunou tamarindu je ze sedla pozorovali negrobijci. Mezi prsty jsem Panibelle projela žínkou. Její nohy vypadaly jako vytažené z vyhaslého ohně. Suché, poškrábané. Ne jako její jinak tak pěkné tělo. S postupem odpoledne čím dál víc rudla ve tváři. Pomalý pohyb vějíře vytvářel vánek. Kolem nás jako voda v porcelánové vaničce čvachtala její slova. Naklonila se pro svůj šálek a povzdechla si.

„Celé tohle bohem zapomenuté místo má za úkol jen zabíjet Evropany,“ prohlásila.

Phibbah přestala ovívat a spustila ruce podél těla. „Kiiii! Estli to tu zabíjí vás, co to teda dělá nám?“

Panibella se zarazila, šálek v ruce přilepený ke spodnímu rtu. Pak se ale zasmála. „Já ale mluvím o Evropanech, děvče. Konkrétně o sobě.“

Jen si to představte, viděla jsem, jak Phibbah dostala bití za nejružnější maličkosti: kdykoli se ztratil nějaký kus porcelánu, když upustila jeden z Panibelliných šálků a ten se rozbil, jednou dokonce proto, že na snídani včas nedonesla sušenou tresku. Ale nikdy za drzost. Jednou jsem se jí na to přímo zeptala. „Dyť je to její jediný vobveselení,“ řekla mi.

Při vzpomínání se čas hroutí, jako když se do čerstvě vyhloubené jámy sype hlína. Nás tři, ženy Ráje, vidím jako postavy vyryté do skla. Jako by snad od té chvíle neuplynul žádný čas — jako kdyby to děvčátko klečící u Panibelliných nohou jedinkrát mrklo a vzápětí z něj byla vrahounská mulatka.

Z místa, kde jsem dřepěla, jsem měla výhled na řeku. Znovu na kůži pocítit něco tak hebkého jako její vodu by byl hotový zázrak, ačkoli by mi stačilo i jen si lehnout do zrovna posečené trávy nebo prsty přejet po čerstvě vypraných halenách. Ve vzduchu se vznášel ostrý pach odpadu z cukrovaru, který zrovna u řeky dohořival, a vůně pomerančového oleje, jímž Phibbah leštila povrchy v domě. „Zaběhni dovnitř, děvče,“ přikázala Panibella. „Dones kousek toho ananasového koláče, co jsi pekla včera. A oranžádu máme?“

Phibbah došla pro džbáněk a postavila ho ke dveřím. Já jsem celou dobu s hlavou sklopenou vyškrabávala Panibelle zpod nehtů špínu pilníčkem, nejdřív na jedné noze, potom na druhé. Srdce jsem měla tvrdé jako buben, jinak jsem však změkla jako máslo na rozžhavené pánvi. Používala jsem pilníček s rukojetí ze slonoviny, jako kdyby se tak mohla trocha elegance zázračně přenést i na její nohy. Jednu jsem zvedla a položila ji na ručník vedle křesla, aby oschla. Pak jsme se obě zaklonily a nohu obdivovaly, jako kdyby to byl mramor někde v muzeu. Předstíraly jsme, že ty nohy jsou pěkné jako její čajové šálky, a stejně tak jsme se tvářily, že konvice s čajem není z poloviny plná rumu.

Ona si však chtěla ještě chvíli stěžovat. „Už mě nebaví pořád zírat na ty samé bezvýznamné kopce.“

„Taky bysme si někdy mohly sednout dopředu,“ podotkla Phibbah, „dybyste nebyla tak paličatá.“

„Ach, to ne. To bych nemohla.“

„Je tam vidět na moře.“

„A přesně proto bych tam nemohla sedět.“ Střelila po Phibbah přes rameno pohledem. „Ale to přece sama dobře víš.“

„Co mam vědět?“

„Že když po něčem člověk tuze moc touží, nedokáže na to ani pohledět.“

Phibbah švihala vějířem a vraždila vzduch. „Dyt' vás vobtěžovaly kopce. A teďka už i moře?“

Panibella se zasmála do šálku s čajem. Pak se zarazila, jako by se nad tím snad opravdu zamyslela. „Nejspíš se nemůžu ani dívat před sebe, ani se ohlížet za sebe.“

„Tak to pak ale nemůžete remcat, dyž ste se sem posadila sama.“

Mávla rukou. „Vážně si myslíš, že jsem si tohle místo vybrala z vlastní vůle?“ Upila trochu čaje, šálek odložila a my z ní přitom nespustily oči. „Kdyby měl můj otec nebo manžel špetku rozumu, dávno bych nasedla na ten nejrychlejší klipr do Bristolu.“

„Sook! Sook!“ Kolem nás se s plechovým kbelíkem mihl Manso, který právě svolával krávy z pastvy a po dvoře se nesl jako náš pomatený kohout, co dokázal koulet už jen jedním okem. U kůlny z kbelíku vysypal hromádky soli. Krávy se k němu dovlekly a sůl se jaly těžkopádnými jazyky olizovat.

Živě si vybavuji, co se stalo pak, protože mi to změnilo život — jak k lepšímu, tak i k horšímu. Panibella zavřela oči, na kolena si položila knihu a po kožené vazbě přejela prsty. Zahlédla jsem v ní uvelebené D. Za listy tahal větřík. Manso na krávy hvízdal příkazy. *Alou dovnitř*. Kniha tam jen tak ležela a já po ní zatoužila, jako po tolika věcech. Stránky bílé jako oloupaná jablka. Bílé jako čistá prostěradla. Najednou ve mně něco zdivočelo. Jak to jen vysvětlit? Všechno kolem ztichlo, jako když po obloze přeletí sova. Nebyl slyšet ani šustot vějíře. Natáhla jsem se pro knihu, mokrou rukou jí zaplavila klín, a v tu ránu jsem si uvědomila, co jsem provedla, trhla jsem sebou nazpátek, zachytila se o její sukni a rychle se vyškrábala na nohy. I ona vyskočila. Kniha se jí svezla z klína a rovnou do vody. Žaludek se mi zakymácel jako loď na vlnách.

„Frances!“

Vějíř se zastavil.

„Pardon, milostpani,“ vyhrkla jsem. „Pardon.“ Knihu jsem vylovila a cípem šatů ji otřela. V hlavě mi zarachotilo hrůzou. Udeřila mě do tváře. Moje hlava jako ryba na udici, její ruka jako háček. Nohy padající k zemi.

Ostrov byl jedna velká výheň. Vedro štípalo jako mravenci. Světlo ostré jako čepel nože.

Utírala jsem a utírala. Utírala jsem rukama, sukní, vytřepávala knihu jako hadr na podlahu, cokoli, jen aby uschla. Bylo mi do pláce, ale plakat jsem se neodvážila, protože mě pozoroval Manso. Kdybych byla ještě malá, možná by na mě úkosem mrkl nebo mi do dlaně položil krystal soli, aby mi kráva olízla ruku, ale to už by se teď nestalo. Domácí negry totiž všichni nesnášeli ještě víc než třtinu.

Seděla jsem u stáji a utírala. Za sebou jsem slyšela koně a jejich skučivý dech. Všichni už sice byli z pole pryč a společnost mi dělalo jenom drozdovo kí kí píp, já tam ale pořád seděla a utírala. Můj stín v hlíně. Nakázala mi, ať se odtamtud nehnu. „A ne že se někam schováš před sluníčkem. Budu se dívat.“

Vážně se dívala?

S Phibbah byly nejspíš obě v přijímací místnosti a Phibbah nalévala rum. A kdoví, kde na celém pozemku zrovna byl její manžel...

Když ještě Panibella jezdívala na projíždky, přikázala jednou Phibbah, ať do košíku připraví chlebovník, studené krutí maso a manga, která se to ráno natrhala — že prý svému muži donese oběd. Když se však pokoušela přelít pintu vína do placatky, řekla jí Phibbah, že je to celé špatný nápad, ona si to však nedala vymluvit, a tak se Phibbah rozhodla ji doprovodit. Bylo jí té ženské s vlasy žlutými jako kukuřice a planými nadějami líto. Našly je pod kakaovníkem, nikde jinde tak daleko od domu totiž nebyl stín. Langton seděl jako odjištěný revolver, zády k manželce a čelem ke dvěma dívkám. Prý pro něj tenkrát naštěstí jenom tančily, říkala Phibbah. Pohyby že měly lehké jako tekoucí voda.

Tmavá těla, jasné oči. Bradavky v barvě muškátového oříšku se jim vlnily jako pentle. Střelily očima po své nové paní a daly se do zpěvu:

*Hipsaa! Má milá! Jen si zkus bejt jako já!
Zkus hopsat jako já! A kroutit se jako já!
Hipsaa! Má milá! Nemůžeš bejt jako já!
Nemáš, co mám já! Di dál!*

Panibella se prý celou věčnost ani nepohnula, a tak to vypadalo, že už pod kakaovníkem zůstanou navždycky. Nakonec však pustila koš s jídlem na zem, Langton to uslyšel a otočil se.

Tak ustaly všechny projížďky, pikniky a zmizely i všechny naděje. Tancování však nepřestalo. Panibella se jen naučila dělat to, co dělali i všichni ostatní. Dívat se jinam.

Pohlédla jsem na dům, kde už Phibbah pravděpodobně zavírala okenice, zapalovala svíčky a z háčku stahovala moskytiéru. Panibella se zas nejspíš usazovala na hedvábím potaženou lenošku a dávala si nohy nahoru.

Zůstaneš tu, dokud tu knihu neusušíš, řekla mi. Po nějaké době jsem to však vzdala a zadívala se na písmenka, maličká a černá a ostrá jako dráčky. Naklonila jsem hlavu, abych snad lépe slyšela, co se mi snaží říct. Vypadala, že jsou v pasti, připoutaná jedno k druhému. Řádek za řádkem. Rychle jsem knihu zaklapla a dosedla na zem. Podél moře táhl starý kůň povoz naložený barevnou kukuřicí, kolem pobíhala mrňata, pokřikovala a kopala do hus, které se pletly pod kola.

Pak se otevřely zadní dveře, trávou si prorazila cestu Panibella a obláčky prachu jí zlíbaly chodidla. Věnovala mi pohled, tvář zmačkanou vráskami. „Už je suchá?“

Zavrtěla jsem hlavou a zkroutila pusu. Nejspíš jsem vypadala jako ztělesněné neštěstí, byla jsem si totiž jistá, že teď už mě od sud určitě vyženou. Už žádné hlazení po hlavě, žádné turecké

sladkosti, žádné mušelínové šatičky. Asi jsem z toho sezení na slunci dostala úžeh, protože jsem ukázala na písmeno D a zeptala se, co to je. Naklonila se mi přes rameno. Její dech byl horký a suchý jako tamní vzduch. „Tohle? To je Dé. É... Ef. Je tady napsáno Defoe.“

Až v tu chvíli jsem si všimla, že ven vyšla i Phibbah a pozorovala nás z verandy.

Panibella se narovнала a dlouze se na ni zadívala. Hlas jí zesládl jako melasa. „Budu tě učit.“

Ano, pomyslela jsem si. Ano, ano, ano!

„Ne!“ Phibbah vykročila z verandy a skoro spadla. „Pani...“

„Proč ne?“ kývla na ni Panibella a naklonila hlavu.

„Ponivač takle to stačí,“ vyrazila ze sebe Phibbah a klopýtla. „Stačí to.“

Jednou, když jsme spolu zůstaly venku samy, si Phibbah odplivla do hlíny u růžového keře. „Kam že bysem šla? Dybysem vocad' měla vodejít? Rovnou támle do hor. Hnedka tam. Mušketu do ruky. A tam bysem si počkala. Na ten největší pařák, dyž sou venku akorát otroci a cvoci. A pak si našla ten modrej flíček.“ Modrou barvu očí bělošky, odstín jako porcelán Wedgwood. „A zamířila bysem jí přímo na srce.“

Teď však jen prostrčila jazyk mezerou mezi zuby a oplátila Panibelle pohled.

Stála jsem tam tupě jako kráva uprostřed stáda a koukala se z jedné na druhou.

„Spíš by zasloužila nařezat,“ prohlásila Phibbah. „Že vám zničila knížku.“

„Nařezat? Tak nařezat!“ Panibella zbystrila a oči se jí vlhce zaleskly. „To je ale nápad. Chceš si to vzít na starost?“

Phibbah však ucouvla. „Ne.“

Kiii, tělo se mi rozhořelo nenávistí. Nikdy jsem se neměla vrhat po hráscích, které pro mě upustila. Nikdy jsem neměla žadonit, aby mi vyprávěla ty své přihlouplé povídky, běželo mi v tu chvíli hlavou.

S očima zúženýma, jako když se stisknou mosazné kleště, se Panibella rozhlédla kolem, jako by se snad rozmýšlela, kde uspořádat piknik. „Máš pravdu. Nač šetřit prutem? Ještě bychom ji rozmazlili. Řekni Mansovi, ať svolá ostatní.“

Phibbah se roztrásla. „Cože?“

„Slyšelasi mě. Však ty se toho ujmeš. Anebo to udělá Manso. Tak honem. Brzo už nebude světlo.“ Otočila se na mě, obličej zbrocený potem. „Phibbah chce, abys dostala zmrskáno, tak dostaneš.“

Ani nevím, co bylo horší, jestli to, že jsem první bití dostala právě od Phibbah, anebo že se na nás přišli podívat úplně všichni. Museli příběhnout, když je zavolali, o tom žádná. Jenže neštěstí druhých lidí většinou hltají plnými doušky, aby tak sami sobě připomněli, že se zrovna neděje jim.

Phibbah si dala načas tak dlouho, že když konečně začala, skoro jsem pocítila záchvěv úlevy. Nejhorší je vždycky ta chvíle těsně předtím. Když celé vaše tělo jenom čeká. Pak jsem za sebou zaslechla pohyb a hvízdnutí metly. Do stehna se mi jako dráp prudce zaryla bolest, hluboko jako právě zatloukaný hřebík. Objevil se pramínek krve, dech mi zaskočil a schoval se kdesi dole v hrdle. Ozvalo se další zahvízdnutí. Zabořila jsem čelo do trávy a hlíny, snažila se nebrečet, jenže jsem dostala deset ran, jednu za každý údajný rok mého života. Mrskala mě, až se z metly stala pouhá ozvěna v mé hlavě, a ač se za to teď stydím, křičela jsem tak moc, že nejdřív zčernala obloha a pak i moje mysl.

Panibella celou tu dobu stála tiše opodál, s rukama založenýma a tváří krémovou jako mléko. Když jsem vzhledla, dívala se na Phibbah, ne na mě. Její tenký úsměv se mezi nimi natahoval jako úhledný steh. Kývla na ni a přimhouřila oči. Zůstala sice stát na místě, něco z ní jako kdyby se však přeneslo přes dvůr až k Phibbah a cosi jí zašeptalo. Phibbah nakonec uhnula pohledem jako první a sklopila zrak. Polkla a zas a znova, i když v puse neměla nic. Ostatní se pomalu vytratili. Zůstala jen Panibella a její upřený pohled.

Do kuchyně mě odnesla Phibbah, položila mě na slamník a donesla domácí mazání z whisky, kterou sebrala z Langtonovy vitríny s alkoholem. S řinčením přede mě postavila mísu placek, chvíli jsem na ně jen zírala, a když pýcha zvítězila nad hladem, mísu jsem odstrčila. Vztek jsem v sobě uvěznila jako ptáčka v kleci. Phibbah se naklonila nad rošt, do plamenů strčila prskající plátek sušené tresky a rameny přitom pohybovala jako měchy. „Horší pro mě než pro tebe,“ řekla. Mlčela jsem. „Napřed si tě voblíkne jako panenku, teď tě chce vycvičit jak psa. Jenže dyž vás pak Langton spolu načapá, jak čtete, bude to bolet tebe. Slyšíš? Poslouchej, Frances.“ Moje jméno vyplivla jako další vyviklaný zub. „Tak poslouchej. Na tomhle světě není nic nebezpečnějšího než znuděná bílá ženská. Rozumíš?“

Pokřčila jsem rameny. V mém světě byla ten den největším nebezpečím ona. Prsty se jí na škvařícím se rybím mase třásly, ale nezvedla je z něj. Schválně si popálí ruce. Dobře jí tak.

„Jenže ty ne—“

Vstala jsem.

„Kam deš?“

Vyšla za mnou ven. Psi okamžitě vyskočili, záda ohnutá jako převrácené vraky lodí, a pustili se za námi v naději, že dostanou nějaké zbytky. „Jedeš!“ houkla na ně. „Gweh!“

Chytla mě za ruku. Nechala jsem ji a na dlouhou chvíli se mezi námi rozhostilo ticho. Když jsem konečně vzhlédla, tvář jí tepala jako srdce. „Furt dumáš nad tím, proč že vybrali tebe. Myslíš, že si měla štěstí? To si vopravdu můžeš myslet jenom ty.“

„Co je špatnýho na tom, chtít se něco naučit?“

„Dyby ses radši naučila chtít, co už máš.“

„A to je co?“ zeptala jsem se. „Co jako mám?“

Nespouštěla ze mě oči a já je nespustila z ní. Pak jí obličej přetál úsměv a pomalu se začala chvět, až se jí najednou rozechvělo celé tělo, jako když se přivede melasa k varu. Prudce zaklonila hlavu a vybuchla smíchy. A já jsem se rozesmála s ní.